

AUCTORE G. C.

le producant literas; quæ dum utriusque officium, neutris favent, atque æquæ ab utriusque repelluntur. Dein subdit plura hujusmodi exempla, de quibus Responsiones Papebrochiana & Alanastra Sanctorum variis locis consuli possunt.

et quas Angelus Satorius explicat.

306 Suprà citatus Satorius in Historia egliali Ordinis Cisterciensis Titulo xxiv pag. 687 hanc Angeli responsonem approbat, si rigore scholastico procedendum sit. At verò, subjungit, si benignioris genio expendenda sit Sixti Pontificis historica auctoritas, uti poterimus interpretatione; Pontificem afferuisse divo Dominico honorem primi Inquisitoris, in suo videlicet Ordine, non in universa Ecclesia, quod nos absque controversia cum reverentia admittimus. Atque hic conciliationis modus ex ipso epistolæ contextu, & Dominicana historia aperte promicat. Afferit pari stylo Sixtus, divum Petrum Veronensem, gloriosum martyrem ex eodem Prædicatorum Ordine, primum martyrem ob munus Inquisitionis, quod exercerat, ab hæreticis fuisse occisum; & Dominicana Historia lib. 1 cap. 3 affirmat, laudatum Petrum, sacerrimam pro religione victimam, primum suo sanguine sacrosanctum officium Inquisitionis consecrasset. Intellige primum ex extra Prædicatorum familia, non verò primum simpliciter: ceteroquin verba Pontificis & Historia Ordinis non cohererent antiquitati & veritati, cum annis quadraginta quatuor ante Petrum martyrem Veronensem, ab hæreticis inodium fidei, atque ob exercitium sanctissimæ Inquisitionis crudeliter interemptus sit S. Petrus de Castro-novo, gloriosissimus ille Christi & Cisterciensis martyris, quod vel ipsi scriptores Dominici non dissentent. Non præsumendus est Pontifex, atque facit Prædicatorum Ordo correxisse historiam, quæ jam per annos trecentos & amplius vera fuit; sed accipienda sunt verba utriusque in sensu accommodo, in quantum scilicet non præjudicant tertio (Cistercio) cui neque Sixtus, neque Dominici censendi sunt voluisse in aliquo derogare. Assumendum est hoc loco, velutque collocandum pro idea, jurif-consulto illud dogma: Si æctus non valet, ut agitur, valeat, quantum valere potest. Afferuit Sixtus Papa in allegata epistola Dominicum parentem primum Inquisitorem, & quia primus non potuit esse simpliciter, cum eundem antecesserint Cistercienses nostri, Petrus, Arnaldus, Radulphus; intelligendus est fuisse primus ex suo, quem instituit, Ordine. Et ita quidem similiter ducenda est paritatis ratio & linea à divo Dominico primo Inquisitore; sensu jam explanato, ad divum Petrum Veronensem, primum Inquisitionis martyrem, utroque primos; at dumtaxat in sua Prædicatorum familia.

Si disceptatur de nomine Inquisitoris

307 Arbitramur, hanc oblatam liti componenda conditionem à Dominicani non admittendam; quandoquidem Malvenda loco superius citato juxta communem Ordinis traditionem diserte pronuntiat, S. Dominicum non in Ordine suo dumtaxat, sed primum Inquisitorem fuisse in Ecclesia Dei. Quare Ludovicus de Sousa & Franciscus Arauxo, alique Dominicani postea distinxerunt (hanc distinctionem Angelus roinendè evasionem appellat) inter Legatos Apostolicos & Inquisitores, & S. Petro de Castro-novo titulum Legati Apostolici concedunt, Inquisitoris denegant, quem posteriorem sancto suo Patriarchæ præ omnibus tribuendum censent. At Angelus in Annalibus Cisterciensibus ad annum supradictum ex variis Innocentii III literis probat, Arnal-

dum cum sociis specialiter destinatum fuisse ad extirpandam hæreticam pravitate, eisque à l'ontifice in provinciis Gallia Narbonensis, & vicinis etiam diocæsis, si que sunt hæreticorum labecpolluæ, concessam esse plenam facultatem faciendæ ea omnia, que ab Inquisitoribus fidei contra hæreticos postea fieri consueverunt.

308 Habemus itaque in his Innocentii III literis officium Inquisitorum, etiam si ipsum Inquisitoris vocabulum in iis non sit expressum. Unde etiam minime mirum est, Cistercienses illos & S. Dominicum ex officio, quod gererant, ab auctoribus posteriorum temporum secundam phrasim suæ ætatis Inquisitores nominari. Sic Johannes de Pælde, Canonicus senior ecclesie Hamelensis, qui anno 1374 Chronicon ejusdem ecclesie conscripsit, S. Bonifacio, Germanorum apostolo, tribuit titulum Inquisitoris, dum apud Meibomium tomo 2 Rerum Germanicarum pag. 513, & apud Menckenum inter Scriptores Rerum Germanicarum, præcipue Saxonicarum, iterum editus, tom. 3 col. 820 hæc narrat: Hic athleta & prælorator Bonifacius triginta tres annos in episcopatu Moguntinensi viguit, Francos, Bavaros, Thuringos, Hefiones, Frisones ad veram fidem convertit Auctoritate Apostolica Inquisitor hæreticæ pravitatis existerat, unde adjutorio dicti regis Pipini multos hæreticos exterminavit, & igni tradidit comburendos. Certè seculo octavo, quo S. Bonifacius ille laureæ martyris coronatus est, tales hæreticorum impugnatores non dum titulo Inquisitorum appellabantur. Quare Johannes iste Canonicus potius ad rem, quam ad nomen attendit, & juxta communem seculi sui usum sancto huic hæreticorum exterminatori titulum Inquisitoris adscripsit. Sic etiam Majores nostri die 4 Martii S. Petrum de Castro novo magis ex re, quam ex nomine, primum Inquisitorem fidei appellarunt.

309 Videtur etiam hoc respexisse Paulus Sberlogus noster, dum tomo 3 Cogitationum in Cantica Cantarum, Pefligatione 34, num. 31 juxta bullam Sixtinam S. Dominico titulum primi Inquisitoris tribuit. Sed ibidem post relatum bullæ Sixtinæ fragmentum mox subjungit sequentia: Verùm si Inquisitores, eos intelligere præstat, quibus ampla facultas adversus hæreticos concessa est speciali summorum Pontificum motu, eam eundem indultam potestatem ante sanctum Dominicum, Montis-frigidii * cœnobii Cisterciensis abbati, Innocentii directæ ad eundem litteræ indicunt. Si igitur Prædicatores relinquunt quæstionem de nomine, de quo nobis supra disputare non lubet, & cum Cisterciensibus de re conveniunt, libenter admittimus, S. Dominicum in Ordine suo primum Inquisitorem hæreticæ pravitatis ab Arnaldo abbate constitutum fuisse. Hinc fortè Joannes Azor noster Part. 1 Institutionum Moralium lib. 8 cap. 18 quæst. 1 dicit, munus Inquisitionis quædam ex parte primum S. Dominico fuisse demandatum. Dum verò Dominicani alique scriptores asserunt, illud officium ei postea ab Innocentio III & Honorio III immediatè confirmatum fuisse, assercionem suam ex ipsi storum Pontificum literis, aut saltem ex antiquis auctoribus, probare debent.

310 Quod si Cistercienses & Dominicani id neutri primo & strictè dicto Inquisitoris titulo litigare pergant, eumque alterutri Ordinis sui Sancto dandum contendant, utriusque hoc nomen abjudicabimus cum Echardeo, qui tomo 1 Bibl. Prædicat. pag. 88 de illa re sic dicit: Hæc occasione quaeritur, an sanctus Dominicus hæreticorum censor, & ut aiunt, Inquisitor fuerit, institutus?

quod aliqui antiquis hæreticorum expulsiõnis tribuunt;

E

potius ad officium quam ad titulum attendentes;

F

* lege Fontis frigidii

Bre-